

GƏLƏN İL PEDAQOJİ FƏALİYYƏTİNİN 60 İLİ TAMAM OLACAQ XALQ ARTİSTİ ŞƏFİQƏ EYVAZOVA İLƏ MARAQLI SÖHBƏT

“SEVINİRƏM Kİ, YADDAŞLARDA GÖZƏL İFAMILA QALMIŞAM”



SÖHBƏTLƏŞDİ

TƏRANƏ MƏHƏRRƏMOVA

taranamaherramova@kaspi.az

Xalq artisti, Milli Konservato-riyanın professoru Şəfiqə Eyvazova:

“Deyirlər ki, qadınlar arasında ilk solist olmuşam, xeyr, mən kişilər arasında ilk solist qadın oldum. Məndən sonra qızlar kamança sinfinə yazıldı. Ona görə deyirlər ki, Şəfiqə qızlar sülaləsi yetişdirdi”.



Fotolar: Mahir Rüstəmov / Global Photostock

8 Mart onun üçün təkcə Qadınlar bayramı deyil, həm də doğum günüdür. Gələnlə qeyd edəcəyi 80 illik yubileyi üçün bu günün özəllikləri də çoxdur. İllər onu təkcə tanınan kamança ifaçısı kimi sevidirməyib, həm də çox musiqiçiyə örnək ola biləcək şöhrətli bir ömür yaşadıb.

Xalq artisti, Milli Konservatoriyasının professoru Şəfiqə Eyvazova ilə bir illik cəhdlərdən sonra baş tutan müsahibəmiz də elə bu özəl günə təsadüf etdi.

“Sizi bir az incitdim, amma şükür Allaha ki, nəhayət razılaşdıq” - deyə Xalq artisti həyat yolundan danışdı

KLASSİKA İLƏ ÜRƏYİN BİRLİYİ

● Şəfiqə xanım, internet materiallarında doğum tarixiniz 9 mart kimi qeyd olunub. Özünü isə bu tarixin 8 mart olduğunu deyirsiniz. Özünüzdən eşidək, hansı daha dəqiqdir?

● Mən 8 martda doğulmuşam. Anam da bunu təsdiqləyir. Həyatımızda kirayə yaşayan rus qadın da “sən 8-ində doğulmusan. Hətta anana da, sənə də o gün hədiyyə almışdım” deyirdi. Biz səkkiz uşaq hamımız xəstəxanada yox, evdə anadan olmuşuq. Sadəcə, bilməyiblər, təcili yardım anadan olan kimi yox, səhəri gün çağırılıb. Ona görə doğum tarixim 9 mart kimi qeyd olunub.

● Yaxşı yadımdadır, uşaq idim, həmişə ailəliklə televizorda verilən konsertlərdə ifanızı izləyirdik. Valideynlərim də, digər böyüklər də: “Bu ifaçı çox ağır təbiətli, abırlı qadındır” deyirdilər. Bu xüsusiyyət doğulub böyüdüyünüz “Dağlı məhəlləsi”nin adət-ənənəsindən qaynaqlanırdı, yoxsa ailədən?

● Hər ikisinin rolu vardı. Anamın xalası oğlu aşiq olub, Xızıda el

“İndi də barmağımdan süzülən musiqiləri tələbələrə aşılamaqda davam edirəm. Həmişə deyirəm ki, ölüb gedəcəyəm, niyə bunu uşaqlardan gizlədim?”

şənləklərində oxuyub. Anamın babası Cıraqəli kişi də saz çalıb, qoşmaları, şeirləri olub. Yaxşı ki, Firudin Qurbansoy onun yazdıqlarını arxivdən götürərək kitabə salıb. Cıraqəli babam Mikayıl Müşfiqlə dayıoğlu-bibiöglü olub. Görünür, mənə, qardaşıma və bacıma musiqi qabiliyyəti və sevgisi də nəsiləndən gəlib. Bir qardaşım 13 yaşından qarmon çalır. Bacım da 25 il qadın toylarında ifa edib. Digər qardaşım isə Əməkdar artist, ud ifaçısı Yasəf Eyvazovdur. Mənim musiqi taleyim bir az qərribə olub. Qohumlar deyirdi ki, qız nədir, kamança nədir. Bu barədə başım çox çəkib... “Dağlı məhəlləsi” idi. Ancaq atam heç kimin fikrinə qulaq asmadı. Uşaqlar öyrənmək üçün altı ay kamançaya gədir. Mən isə bir aya öyrəndim. Bir aydan sonra müəllimim dedi ki, bu qız mənim sinfimdə olacaq.

● Yeri gəlmişkən, o vaxt Habil Əliyev kamanı ilə məşhur idi. Siz də qadın kamança ifaçısı kimi tanınandan sonra deyirdilər ki, Şəfiqə xanım ifaçılıqda kişi-qadın söhbətini yığışdırıdı...

● Musiqidə kişi-qadın yoxdur. Habil Əliyev bizim böyük müğənni ifa etdim. İndiki uşaqlar kamançanı tam kökləyə bilmir, mən isə kökləyirdim. Hafiz Mirzəliyev mənə yaxınlaşdı, kamançanı alıb kökləmək istədi. Uşaq idim axı. Dedim yox-yox, mən özüm. Bu cəhət Səid müəllimin diqqətindən yayınmayıb. Bir niənsi da deyim: Səid müəllim heç bir musiqiçini imtahan etməyib. Təsəffüfə bax ki, yeganə olaraq mənə və Əhsən Dadaşovun imtahan edərək orkestrə müəllim mənə orkestrə qəbul etdi, amma xəbərim olmadı. Bir gün ansamblda nağara çalan İzzət xanım mənə görüb: “Səid müəllim sənə ansamblla götürüb, niyə gəlmirsən?” - deyə maraqlandı. Sevincəndən ağlaya-ağlaya anamın üstünə qəçdim. O vaxtdan orkestrə daxil oldum. O orkestrdə

sənətkarımız olub. Bilmirdim ki, mənim haqqımda yaxşı sözlər deyə bilər. “Cavanlardan kimi bəyəmirsən?” - deyə jurnalist ondan soruşanda mənim adımla çıxıb: “Şəfiqə xalqın dilində çalır, onu xalq sevir” deyib. Düzi, çox sevindim ki, belə böyük bir sənətkar mənim haqqımda bu cür xoş sözlər deyib. Bilirsinizmi, zövq barədə mübahisə etməzlər, hərənin bir zövqi var. Habil müəllim ürəyini çaldırdı, gözəl də alınırdı. Mən isə ürəyimi klassika ilə birləşdirirəm. Öz zövqümü, çalarlarımı klassik muğamlarla sintez edib ifa edirəm.

HƏM ORKESTRDƏ, HƏM ANSAMBLDA

● Maraqlıdır ki, siz uşaq ikən ailənizdə musiqi sevgisi olub. Sonra bu ənənə ailə qurduqdan sonra da davam edib: həyat yoldaşınız da, qızınız da tanınan ifaçılardır...

● Bilmirəm, bu təsadüfdür, ya tale... Əhsən Dadaşov məni ansamblla dəvət edəndə 16 yaşım olmamışdı. Asəf Zeynalı adına musiqi məktəbində oxuyurdum. Orkestrdə çalışmaq fikrinə düşdüm və müəllimimdən icazə almağa gəldim. Səid Rüstəmov mənə qəbul edəndə hüdüür görmək üçün saçımı “babetta” yığdım, dikdaban tuflı geyindim. Səid müəllim 60 nəfərin arasından məni imtahan etdi. Not çaldım, sonra “muğam çal” dedi. “Rast” muğamı ifa etdim. İndiki uşaqlar kamançanı tam kökləyə bilmir, mən isə kökləyirdim. Hafiz Mirzəliyev mənə yaxınlaşdı, kamançanı alıb kökləmək istədi. Uşaq idim axı. Dedim yox-yox, mən özüm. Bu cəhət Səid müəllimin diqqətindən yayınmayıb. Bir niənsi da deyim: Səid müəllim heç bir musiqiçini imtahan etməyib. Təsəffüfə bax ki, yeganə olaraq mənə və Əhsən Dadaşovun imtahan edərək orkestrə müəllim mənə orkestrə qəbul etdi, amma xəbərim olmadı. Bir gün ansamblda nağara çalan İzzət xanım mənə görüb: “Səid müəllim sənə ansamblla götürüb, niyə gəlmirsən?” - deyə maraqlandı. Sevincəndən ağlaya-ağlaya anamın üstünə qəçdim. O vaxtdan orkestrə daxil oldum. O orkestrdə



Baba Salahov, Əhsən Dadaşov, Sərvər İbrahimov, Dadaş Dadaşov kimi böyük sənətkarlar var idi. Əhsən Dadaşov da öz ansamblını yeni yaratmışdı. O, məktəbə gəlib “Şəfiqəni ansamblla götürə bilərəmmi?” - deyə icazə aldı. Mən eyni vaxtda həm Səid Rüstəmovun rəhbərlik etdiyi orkestrə, həm də Əhsən Dadaşovun Xalq Çalğı Alətləri Ansamblına daxil oldum. Ansamblda yeganə qadın ifaçı idim. Ansamblla kanon ifaçısı qadın da, başqa kamançaçalan da məndən sonra gəldi. Həyat yoldaşım Arif də ansamblda ifa edirdi. Nə onun mənə, nə də mənim ona başqa bir fikrimiz vardı. Hər ikimiz sənətimizlə məşğul idik. O, Konservatoriyaya daxil olan zaman “Konservatoriyamı, ya ansambllı seçərdin?” - deyə soruşanda “Əhsən Dadaşovu... O, elə konservatoriyadır” - deyə cavab verib. İndi o ansambldakıların hər biri professordur. Çünki onlar Əhsən müəllimin əlindən su içiblər. Əhsən müəllim qardaşım Yasəfi də imtahan edib ansamblla götürüdü.

KİŞİLƏR ARASINDA İLK SOLİST QADIN

● O ansamblla çox məşhur müğənnilər oxuyurdun...

● Bizim ansamblla axın vardı. Zeynəb Xanlarovadan tutmuş digər müğənnilərə və xanəndələrə qədər... Yeganə ansambllı idi ki, ilk dəfə xarici ölkəyə qastrola getdi. Mənim xaricə ilk səfərim Arif Babayevlə olub. Xarici ölkələrə daha çox solo ifalarla gedirdim. 1967-ci ildə Arif Babayev və Tofiq Məmmədovla Misirə getdik. Məni siyahıya salan maestro Niyazi olub. 16 yaşından efirdə olduğum üçün məni tanıyırdı. Həmin ildə ikimizin haqqında radioda oçerk səsləndi. Mənim haqqımda Əhsən Dadaşov, onun haqqında Bəhram Mansurov danışdı. 1968-ci ildə ansamblla - Şövkət Ələkbərova, Elmira Rəhimova, İslam Rəyev və Gülağa Məmmədovla birlikdə Əlcəzairə qastrof səfərinə getdik. O

“Əhsən müəllim qardaşımı işə götürəndə “Şəfiqə evə bəzən gec gedir, bir gedib, bir gəlin” dedi. Mən indiki cavanlara belə bir sənətkar və rəhbərlə işləməyi arzulayıram. O, avəz olunmaz insan idi.”



qədər gözəl səfər oldu ki, indi də unuda bilmirəm. Bizim ansamblda olan nüanslar heç bir ansamblda yox idi. Əhsən müəllim bizimlə saatlarla məşq edirdi. Onun zəhmətkeşliyi bizə də sirayət etmişdi. Çox xatırlarım, möcüzəli günlərim, böyük sənətkarlarla ünsiyyətim olub. Nə gizlədim, hamı xətrimi çox istəyirdi.

● Siz ansamblda ilk solist qadın idiniz?

● Orkestrdə qadınlar vardı, amma ilk solist mən oldum. Deyirlər ki, qadınlar arasında ilk solist olmuşam, xeyr, mən kişilər arasında ilk solist qadın oldum. Məndən sonra qızlar kamança sinfinə yazıldı. Ona görə deyirlər ki, Şəfiqə qızlar sülaləsi yetişdirdi. Ramiz Quliyev həmişə mənə Qaqarın deyirdi. Asəf Zeynalı adına məktəbdə də müəllim kimi çalışdım. Sonralar da qızlar bu sənətə oğlanlardan sonra axın edirdi. Vasif Adıgözalov zərəfatla “Siz Şəfiqənin çörəyini yeyirsiniz” deyirdi. Çoxlu tələbələrim olub. İndi onların çoxu tağıqıda çıxır. Aralarında Konservatoriyada, musiqi məktəblərində müəllim kimi çalışanlar da var. Tələbələrimə qarşı əlimdən gələni əsirgəməmişəm. İndi də barmagımdan süzülən musiqiləri tələbələrə aşılamaqda davam edirəm. Həmişə deyirəm ki, ölüb gedəcəyəm, niyə bunu uşaqlardan gizlədim? Estafeti cavanlara verməmişəm. Qoy nə qədər ürəkləri istəyir ifa etsinlər. Şükür ki, indi də gözəl cavan ifaçılarımız var. Ancaq bizim ifaçılıq dövrümüzü tamamilə fərqli idi. O vaxt xalq arasında musiqiyə maraq da ayrı cür idi. İndi əvvəlki ab-hava yoxdur. Xalqın zövqünü çəşndiriblər. Bir az yaşlı nəsilə klassikaya maraq qalıb. Yeni nəslin zövqü dəyişib. Bəlkə özümlə onları zövqünü dəyişdirmişik. Görünür, özümlə də təqis var.

Tələbələrimə deyirəm ki, musiqiyə qarşı zövqlü, tələbkər, məsuliyyətlə olun. Pula görə bayağı şeylərin dalınca qaçmayın. Biz də kasıb olmuşuq, asan dolanmamışıq. Mən heç vaxt toylara getməmişəm. Yanlış anlaşılmasın, toya getmək ayıb deyil, dolanışiq üçün gədirlər. Ancaq toya gəndə də zövqlü ifalar olmalıdır.

ƏHSƏN MÜƏLLİMDƏN SONRA...

● Bizdə əvvəllər üç xalq çalğı alətləri ansambllı vardı. Əhsən Dadaşovun ansamblının sonrakı fəaliyyəti necə oldu?

● 1976-cı ildə Əhsən müəllim rəhmətə getdi. Bir il sonra ansambllı Əhsən Dadaşov adına “Xatirə” ansambllı adlandırdılar. Mən Əhsən müəllimdən sonra ansambldan uzaqlaşdım. 28 yaşım vardı. Qardaşım da bir müddətdən sonra çıxdı. Əhsən müəllim qardaşımı işə götürəndə “Şəfiqə evə bəzən gec gedir, bir gedib, bir gəlin” dedi. Mən indiki cavanlara belə bir sənətkar və rəhbərlə işləməyi arzulayıram. O, avəz olunmaz insan idi. Əhsən müəllimdən sonra mən “Trio”larda və solo ifalarla çıxış etdim. Bəhram Mənsurov mənə üçlükdə ifa etməyə dəvət etdi. 1965-ci ildə ilk dəfə solo ifa etdim. 1967-ci ildə isə müəllimlik fəaliyyətinə başladım. Gələnlə pedaqoji fəaliyyətimin 60, ifaçılıq fəaliyyətimin 62 ili tamam olacaq. Bu, 80 illiyimə ən gözəl töhfədir.

ÖMÜR VƏFA ETSƏ...

● İndi niyə ifa etməirsiniz? İfanız üçün darıxanlar çoxdur...

● İnanın, çoxları “sizin üçün darıxıq, niyə ifa etməirsiniz. Siz ifa edəndə kövrəlirik” deyirlər. Görünür, ifam duyğulara təsir edir. Əlbəttə, bunları eşitmək mənə xoşdur. İndi ancaq yubiley tədbirlərində, verilişlərə dəvət alanda, yaşuma uyğun yerlərdə ifa edirəm. Sevinirəm ki, insanların yaddaşında gözəl ifaçılıqla qalmışam. Ancaq mən hələ xalqıma borcluyam. Əgər ömür vəfa etsə, bundan sonra da xalq üçün ifaçılıq sənətində töhfələrimi verəcəyəm

● Siz 2003-cü ildə Türkiyənin Tekfen-Kara deniz Filarmoniyası Orkestrinin də solisti olmusunuz...

● Həmin orkestrdən dəvət almağım qəfil oldu. Türkiyədə bir rəhbər şəxsin qızı mənim ifamı görəndən sonra xoşuna gəlib və atasına təklif edib.

● 8 Mart Qadınlar bayramıdır. Qadınlara nə arzulayırsınız?

● Qadınlara xoşbəxtlik arzulayıram. Həyat yoldaşlarına sadıq olsunlar. Dünyamızda əmin-amanlıq olsun. Övladları xoşbəxt olanda qadınlar da xoşbəxt olur.